

Systemy oceny zgodności dla kruszyw oraz zasady znakowania oznaczeniem CE

Mgr inż. Violetta Gładysz - Oczalska
Konsultant TQMC / Audytor wiodący

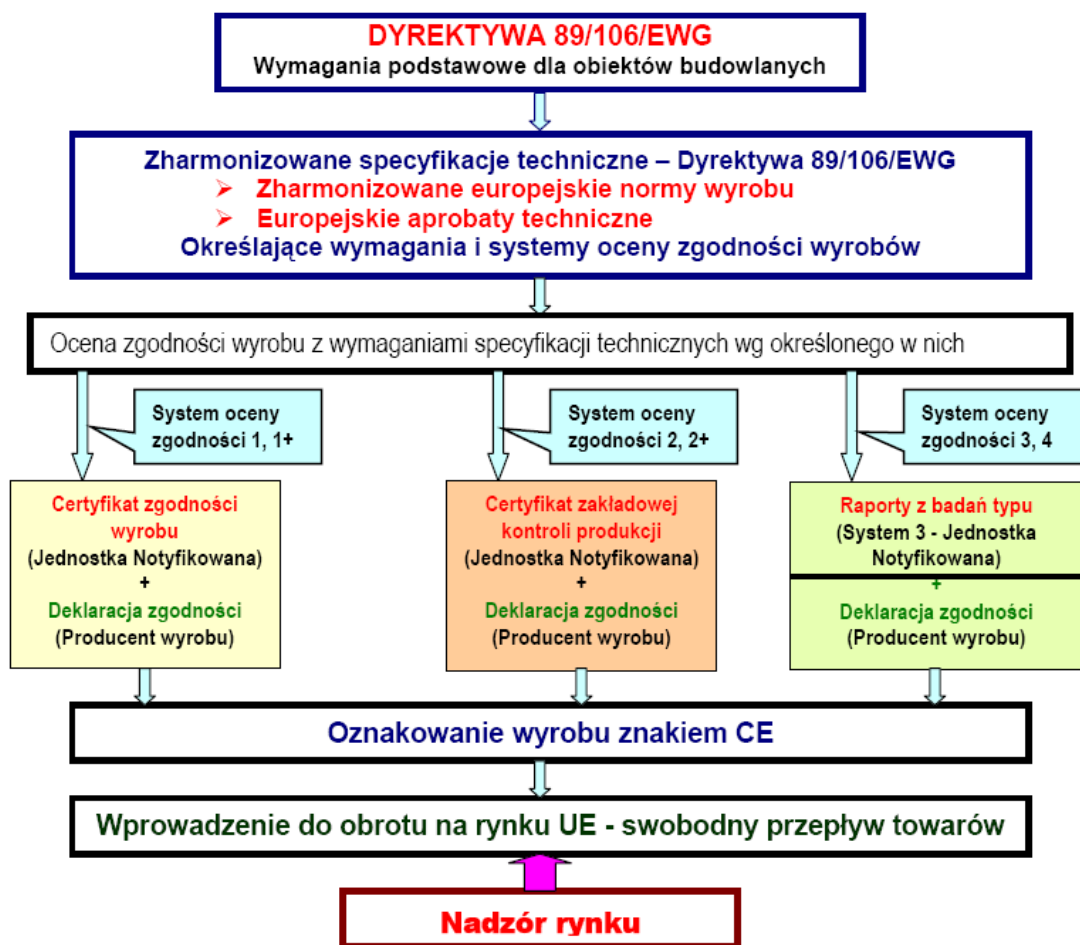
I PODSTAWY PRAWNE WPROWADZENIA DO OBROTU KRUSZYW

W związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej od dnia 1 maja 2004 roku na producentów wyrobów kamiennych przypadają dodatkowe obowiązki wynikające z dyrektywy 89/106/EWG o wyrobach budowlanych. Dyrektywa ta nakazuje producentom wyrobów budowlanych (dotyczy to również wyrobów z kamienia naturalnego) zaświadczać zgodność wyrobów z wymaganiami specyfikacji technicznej. Zaświadczenie zgodności związane jest z założeniem, że producent kruszyw:

- Posiada w zakładzie produkcyjnym system fabrycznej kontroli produkcji - ZKP, pozwalający zapewnić zgodność produkcji z odpowiednimi specyfikacjami technicznymi
- W przypadku niektórych specyfikacji technicznych, poza systemem zakładowej kontroli produkcji, działa upoważniona notyfikowana jednostka certyfikująca, zajmująca się oceną i nadzorem kontroli produkcji.

Dyrektywa 89/106/EWG określa procedury niezbędne do wprowadzania wyrobów budowlanych na rynek Unii, które opierają się na następujących zasadach:

1. *wprowadzone przez Państwa Członkowskie na wspólny rynek Unii wyroby budowlane przeznaczone do wykorzystania w obiektach, posiadające takie właściwości użyteczne i cechy, że obiekty, w których mają być wbudowane, wmontowane, wykorzystane lub instalowane, będą spełniały zasadnicze wymogi określone w dyrektywie. (art.2.)*
2. *wymagane cechy i właściwości użytkowe dla wyrobów budowlanych są określone w specyfikacjach technicznych zharmonizowanych z dyrektywą, normach europejskich (hEN) na wyrób budowlany lub europejskich aprobaty technicznych (EAT). Dokumenty interpretujące każde wymaganie podstawowe dla obiektu budowlanego określają zasady przejścia z nich na wymagane właściwości użytkowe wyrobów określone w zharmonizowanych z dyrektywą specyfikacjach technicznych. (art.3.)*
3. *Na wspólny rynek europejski mogą być wprowadzone tylko wyroby budowlane zgodne ze specyfikacjami technicznymi zharmonizowanymi z dyrektywą, a zgodność z tymi specyfikacjami powinna być potwierdzona oceną zgodności wyrobu dokonaną przez producenta zgodnie z systemem oceny zgodności określonym w zharmonizowanej specyfikacji technicznej, z udziałem lub bez udziału strony trzeciej (notyfikowanych jednostek certyfikujących, nadzorujących i/lub laboratoriów) oraz wydaniem przez niego deklaracji zgodności. (art.4.)*

Unia Europejska jako jeden z głównych celów wyznaczyła sobie utworzenie jednolitego rynku oraz wyeliminowanie wszystkich ograniczeń w handlu, między innymi ograniczeń prawnych wynikających z różnorodności przepisów krajowych państw członkowskich UE. Jedną z grup wyrobów objętych indywidualnymi krajowymi regulacjami stanowią wyroby budowlane. Dyrektywa Rady Wspólnot Europejskich 89/106/EWG z 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do wyrobów budowlanych, ma na celu wyeliminowanie barier technicznych, które utrudniają handel wyrobami budowlanymi, poprzez ujednoczenie wymagań stawianych tym wyrobom oraz określenie zasad ich wprowadzania na wspólny rynek Unii.

Polskie regulacje prawne dotyczące wyrobów budowlanych i ich znakowania oznaczeniem CE to przede wszystkim:

1. Ustawa o wyrobach budowlanych (Dz.U.04_92_881)
2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury (Dz.U.04_198_2011) w sprawie systemów oceny zgodności, wymagań, jakie powinny spełniać notyfikowane jednostki uczestniczące w ocenie zgodności, oraz sposobu oznaczania wyrobów budowlanych oznakowaniem CE
3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury (Dz.U.04_198_2041) w sprawie sposobów deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakowania.

Art. 6. Oznakowanie CE wyrobu budowlanego wprowadzonego do obrotu na podstawie niniejszej ustawy, do którego mają zastosowanie przepisy wydane na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360, z 2003 r. Nr 80, poz. 718, Nr

130, poz. 1188, Nr 170, poz. 1652 i Nr 229, poz. 2275 oraz z 2004 r. Nr 70, poz. 631), przewidujące takie oznakowanie, wskazuje, że wyrób budowlany spełnia wymagania zasadnicze, określone w tych przepisach.

System oceny zgodności określa stopień zaangażowania producenta i jednostek notyfikowanych w wykonywaniu poszczególnych elementów procedury oceny zgodności wyrobu z ustaleniami technicznymi.

System oceny zgodności ustala Komisja Europejska dla danego wyrobu lub grupy wyrobów. Podaje się go w normach zharmonizowanych.

Dla kruszyw budowlanych obowiązują dwa systemy zgodności 2+, 4. Jednakże większość producentów ze względu na specyfikę i zastosowanie swojego wyrobu decyduje się na system oceny zgodności 2+, co oznacza, że producent może wystawić deklarację zgodności, jeżeli wykazał przez wstępne badanie typu i zakładową kontrolę produkcji, ewentualnie przez badanie zgodnie z ustalonym planem badań próbek pobranych w zakładzie produkcyjnym, że wyrób budowlany jest zgodny z tą specyfikacją, oraz notyfikowana jednostka certyfikująca potwierdziła przez wydanie certyfikatu zakładowej kontroli produkcji, że przeprowadzona została wstępna inspekcja zakładu produkcyjnego i zakładowej kontroli produkcji oraz zapewniony został ciągły nadzór zakładowej kontroli produkcji.

II ZNAKOWANIE OZNACZENIEM CE KRUSZYW

Deklaracja zgodności EC – jest to dokument wystawiony przez producenta (lub jego przedstawiciela) zaświadczający, że wyprodukowany wyrób jest zgodny z zasadniczymi wymaganiami odpowiedniej dyrektywy (lub kilku dyrektyw).

Poprzez wystawienie deklaracji zgodności producent wyrobu budowlanego oświadcza, że wyrób budowlany jest zgodny ze zharmonizowaną specyfikacją techniczną wyrobu. W przypadku, gdy zharmonizowana specyfikacja techniczna wyrobu wymaga dokonania oceny zgodności wyrobu budowlanego zgodnie z systemem 2+, obowiązującym w kruszywach budowlanych, producent może wystawić deklarację zgodności, jeżeli wykazał przez wstępne badanie typu i zakładową kontrolę produkcji, ewentualnie przez badanie zgodnie z ustalonym planem badań próbek pobranych w zakładzie produkcyjnym, że wyrób budowlany jest zgodny z tą specyfikacją, oraz notyfikowana jednostka certyfikująca potwierdziła przez wydanie certyfikatu zakładowej kontroli produkcji, że przeprowadzona została wstępna inspekcja zakładu produkcyjnego i zakładowej kontroli produkcji oraz zapewniony został ciągły nadzór zakładowej kontroli produkcji.

Deklaracja zgodności, którą wystawia się przed wprowadzeniem kruszyw do obrotu powinna zawierać co najmniej informacje zawarte w §.8.1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury (Dz.U.04_198_2011) w sprawie systemów oceny zgodności, wymagań, jakie powinny spełniać notyfikowane jednostki uczestniczące w ocenie zgodności, oraz sposobu oznaczania wyrobów budowlanych oznakowaniem CE, w/g punktu od 1) do 10)

:

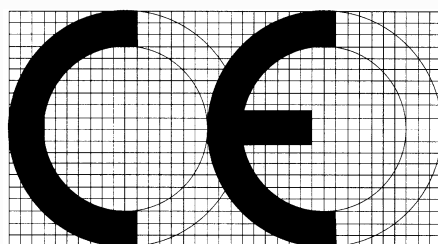
1. Numer nadany przez wydającego;
2. Określenie, siedzibę i adres producenta oraz adres zakładu produkującego wyrób budowlany;
3. Określenie, siedzibę i adres upoważnionego przedstawiciela, jeżeli producent ma siedzibę poza państwem członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
4. Opis kruszywa, w tym rodzaj i jego zastosowanie, oraz wyłączenia ze stosowania jeśli są znane;
5. Deklarowane właściwości użytkowe kruszyw;
6. Wskazanie zharmonizowanej specyfikacji technicznej kruszyw;
7. Warunki dotyczące stosowania kruszyw wynikające ze zharmonizowanej specyfikacji technicznej wyrobu;

8. Oznaczenia i siedziby notyfikowanych jednostek, jeżeli brały one udział w ocenie zgodności kruszyw;
9. Imię, nazwisko i stanowisko osoby upoważnionej do podpisania deklaracji zgodności w imieniu producenta;
10. Datę wystawienia.

Deklarację zgodności producent przechowuje i przedkłada właściwym organom kontroli na ich żądanie oraz stronom zainteresowanym.

Po wystawieniu deklaracji zgodności, a przed wprowadzeniem kruszyw do obrotu, producent umieszcza na nim oznakowanie CE, które stanowi deklarację odpowiedzialnej za to osoby (fizycznej lub prawnej), że wyrób jest zgodny z wszystkimi przepisami Unii Europejskiej, którym podlega, oraz że zostały spełnione odpowiednie procedury oceny zgodności.

Oznakowanie CE musi mieć następującą formę:

Jeżeli zostanie ono powiększone lub zmniejszone, muszą zostać zachowane te same proporcje. Oznakowanie CE umieszcza się na opakowaniu lub towarzyszących dokumentach. Jeśli jednostka notyfikowana była zaangażowana w fazę produkcji, jej numer identyfikacyjny musi być umieszczony obok oznakowania CE.

III OBOWIĄZUJĄCE NORMY DLA KRUSZYW

Producentów kruszyw budowlanych obowiązują następujące normy:

L.p.	Nr normy	Tytuł	Data dostępności normy jako europejskiej normy zharmonizowanej	Końcowa data okresu przejściowego
1.	PN-EN 12620:2004	Kruszywa do betonu	1.7.2003	1.6.2004
2.	PN-EN 13043	Kruszywa do mieszanek bitumicznych i powierzchniowych utwaleń stosowanych na drogach, lotniskach i innych powierzchniach przeznaczonych do ruchu.	1.7.2003	1.6.2004
3.	PN-EN 13242	Kruszywa do niezwiązanych i związanych hydraulicznie materiałów stosowanych w obiektach budowlanych i budownictwie drogowym.	1.10.2003	1.6.2004
4.	PN-EN 13450	Kruszywa na podsypkę kolejową.	1.10.2003	1.6.2004

5.	PN-EN 13383-1	Kamień do robót hydrotechnicznych. Część 1: Wymagania.	1.3.2003	1.6.2004
6.	PN-EN 13139	Kruszywa do zaprawy.	1.3.2003	1.6.2004
7.	PN-EN 13055-1	Kruszywa lekkie. Część 1: Kruszywa lekkie do betonu, zaprawy i lekkiej zaprawy.	1.3.2003	1.6.2004
8.	PN-EN 13055-2	Kruszywa lekkie. Część 2: Kruszywa lekkie do mieszanek bitumicznych i powierzchniowych utwaleń oraz niezwiązanych i związanych zastosowań.	1.5.2005	1.5.2006

Jak wynika z powyższej tabeli oraz okres przejściowy już minął, dla 7 pozycji już ponad 5 lat, i producenci kruszyw powinni zastosować odpowiedni system oceny zgodności. A jednak na rynku pojawiają się jeszcze kruszywa, które nie są znakowane właściwie, a producenci tłumaczą się, że zamawiający w specyfikacji technicznej jako dokumenty odniesienia odwołują się do norm krajowych uchylonych. Czy takie tłumaczenie przekona Inspektora Nadzoru Budowlanego uprawnionego do przeprowadzenia kontroli ZKP? Wątpliwe. Niektórzy producenci kruszyw doświadczyli już konsekwencji wynikających z przepisów prawa, a kwoty, jakie zostały poniesione na zapłacenie kar finansowych mogły być wcześniej przeznaczone na wdrożenie odpowiedniego systemu.

Ustawa o wyrobach budowlanych informuje w poszczególnych rozdziałach o organach uprawnionych do kontroli producentów i wprowadzających na rynek wyroby budowlane jak też o sposobie przeprowadzania samej kontroli:

Rozdział 3

Organy właściwe w zakresie kontroli i postępowania administracyjnego w sprawie wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu oraz obowiązki tych organów

Art. 11. Organami właściwymi w sprawach wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu, w zakresie uregulowanym w niniejszej ustawie, oraz organami wyspecjalizowanymi, w rozumieniu *ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności*, są:

- 1) wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego;
- 2) Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.

Art. 12. Do podstawowych obowiązków właściwych organów należy kontrola wprowadzonych do obrotu wyrobów budowlanych, prowadzenie postępowań administracyjnych w tym zakresie oraz wykonywanie zadań, o których mowa w *art. 39 ust. 3 pkt 1-4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności*.

Rozdział 4

Kontrola wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu

- Art. 16.**
1. Właściwy organ wszczyna kontrolę z urzędu, a w przypadku wyrobów budowlanych, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, również na wniosek Prezesa UOKiK.
 2. Właściwy organ lub osoba działająca z jego upoważnienia, zwane dalej "kontrolującym", mają prawo wstępu na teren, na którym jest prowadzona działalność gospodarcza polegająca na obrocie wyrobami budowlanymi.
 3. W kontroli prowadzonej przez właściwy organ, a dotyczącej wyrobów budowlanych, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, może uczestniczyć, za zgodą tego organu, pracownik Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, upoważniony przez Prezesa UOKiK.

Ustawodawca przewidział w ustawie o wyrobach budowlanych kary grzywny dla producentów, którzy nie dostosują się do wymagań prawnych i zignorują powyższe postanowienia.

Rozdział 6

Przepisy karne

Art. 34. Kto:

- 1) *wprowadza do obrotu wyrób budowlany nienadający się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych,*
- 2) *umieszcza znak budowlany na wyrobie budowlanym, który nie spełnia wymagań określonych w niniejszej ustawie,*
- 3) *umieszcza na wyrobie budowlanym znak podobny do znaku budowlanego, mogący wprowadzić w błąd nabywcę lub użytkownika tego wyrobu,*
podlega grzywnie do 100.000 zł.

Art. 35. *Kto utrudnia lub udaremnia wykonywanie czynności kontrolnych właściwego organu, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.*

Zatem warto już teraz zapoznać się z wymaganiami norm PN-EN oraz zastanowić się nad opracowaniem i wdrożeniem systemu Zakładowej Kontroli Produkcji oraz przeprowadzeniem odpowiednich badań typu dla swoich wyrobów we wskazanym systemie oceny zgodności.

IV BADANIA TYPU

Badania wstępne typu w systemie oceny zgodności 4 lub 2+, jakimi objęte są kruszywa budowlane nie muszą być wykonywane w akredytowanych laboratoriach. Każdy wytwórca może sam we własnym zakresie wykonać badania wstępne typu zgodnie z obowiązującymi europejskimi normami zharmonizowanymi, które dostępne są na stronie www.pkn.pl, jeżeli posiada odpowiednio wyposażone laboratorium zakładowe. Ze względu na znaczny koszt dostosowania laboratorium zakładowego do możliwości wykonania badania typu, badania te można zlecić laboratorium zewnętrznemu, które posiada odpowiednio wyposażone zaplecze laboratoryjne.

Częstotliwość wykonywania badań podstawowych właściwości podana jest w każdej normie EN dla kruszywa w tabelach.

V BADANIA BIEŻĄCE

Zgodnie z w/w normami Producent jest zobowiązany do wykonywania badań kontrolnych z bieżącej produkcji, zgodnie z ustalonym planem badań. Jeżeli producent posiada zaplecze techniczne (laboratorium zakładowe) to powinno ono być wyposażone w odpowiedni sprzęt laboratoryjny do przeprowadzenia badań bieżących. Do badań bieżących wykonywanych w laboratorium zakładowym należą następujące badania:

- Oznaczanie składu ziarnowego – metoda przesiewania wg normy PN-EN 933-1
- Oznaczanie kształtu ziarn za pomocą wskaźnika płaskości wg normy PN-EN 933-3
- Oznaczanie kształtu ziarn - wskaźnik kształtu wg normy PN-EN 933-4
- Badanie wskaźnika piaskowego wg normy PN-EN 933-8
- Wilgotność (oznaczenie zawartości wody) wg normy PN-EN 1097-5